

"נמחק לו החיוך ונותרה רק דממה": שנים אחרי שנפשם נפצעה בצבא, הכאב הכניע אותם

הטראומה, השתיקה, ההסתגרות, הופעת התסמינים, המאבק להכרה בידי משרד הביטחון, ההידרדרות, והמוות. שישה סיפורים של חיילים שהתגייסו בריאים והשתחררו עם נפש שבורה. הם ניסו לחיות כמו כולם, עד שהמצוקה התפרצה והפילה אותם חלל

תום לוינסון

2023, 24 באפריל 12:50

עקוב

בשעת בין ערביים באחד מימי דצמבר האחרון, לבש בנימין קנדל מעיל צבאי וחולצה של יחידתו, נעל נעליים צבאיות ויצא מבית אביו בקיבוץ להבות הבשן. הוא נכנס לאוטו של האב, שלא היה בבית, ונסע. היעד, כך התברר, היה מצוק קרוב. הוא יצא מהמכונית, התקדם כמה מאות מטרים, פשט את הבגדים, חלץ את נעליו וקפץ. בן 28 היה במותו.

בנימין לא היה חייל בקבע, למעשה שבע שנים חלפו מאז שהשתחרר מהצבא. אבל החוויות מהשירות, ובמיוחד מימי צוק איתן, לא שחררו אותו. קיץ 2014 נצרב בנפשו. "הוא היה כמו עלה נידף, שמחת חייו פשוט נעלמה", אומר אביו יורי על הימים ההם. "אני זוכר שאמרתי לחברים שלי: 'ילדי איננו ילד עוד'". אבל האב לא ידע אז מה יהיו ההשפעות ארוכות הטווח. גם לא כשלאחר השחרור מיעט בנו לצאת מהבית ולא הצליח להתמיד במקומות עבודה. שנה לאחר מכן טס להודו, לקח סם הזיה ונכנס לטריפ הרסני: הטיול הסתיים בהטסתו חזרה לארץ. מאז נכנס ויצא מכמה מחלקות לבריאות הנפש. קיץ 2014 נותר נעול בקופסה שחורה.

"הוא היה כן בנוגע לכל דבר, שיתף את מחשבותיו ואת חששותיו, ואפילו על זוגיות הוא דיבר איתי", מספר אביו. "אבל רק בנוגע לצוק איתן הוא לא הסכים להגיד שום דבר. לא לי ולא לכל המטפלים שהיו לו. פשוט לא הגיב". מה בדיוק היה חלקו של בנו בלחימה, יכול היה רק לשער. "במהלך המבצע הוא כתב לי: 'אל תדאג, אני לא נכנס. הטנק שלי שומר על שער הכניסה'", הוא משחזר, "אבל כשהחברים והמפקדים שלו הגיעו לשבעה ושמעו את זה, הם תיקנו אותי ואמרו שזה פשוט לא נכון. אז הבנתי שהוא לא שמר על השער, אלא עליו".

לקראת יום הזיכרון, שוחח "הארץ" עם שש משפחות שיקיריהן שמו קץ לחייהם בשל פוסט-טראומה שממנה סבלו בעקבות שירותם הצבאי. רשמית, היקף התופעה נותר בעלטה; המדינה מעולם לא פרסמה נתונים על אודותיה, וכל ניסיון לאתרם עלה בתוהו. לפני כחצי שנה הגיש "הארץ" לצבא בקשת חופש מידע לחשיפת מספר הפוסט-טראומטיים שהתאבדו לאחר שירותם והוכרו כחללי צה"ל, אבל בצבא טענו כי אין בידם את הנתונים.

בארגונים העוסקים במתן סיוע לסובלים מהפרעת דחק פוסט-טראומתית (PTSD) טוענים כי בלאו הכי מי שהוכרו על ידי המדינה מייצגים רק טיפה בים. "לנו, הפוסט-טראומטיים, יש רשימות משלנו", אומר ירון אדל, מייסד עמותת "רסיסים". לפי הספירה שלהם, רק בשנה שעברה 22 לוחמי עבר, שסבלו מפוסט-טראומה עקב חוויות השירות, שמו קץ לחייהם; רק אחדים מהם הוכרו כחללי צה"ל.

במשרד הביטחון מסבירים שכדי שאדם שהתאבד לאחר שירותו יוכר כחלל, על משפחתו להגיש בקשה בנושא למשרד. ואולם, אם הוא לא הוכר קודם לכן כנכה צה"ל בשל מצבו הנפשי — הסיכוי להכרה לאחר המוות קלוש. "במקרים שבהם לא קיים רישום מקצועי קודם, יש קושי לקבוע אם אדם שם קץ לחייו בעקבות אירוע טראומטי מהצבא או בשל סיבה אחרת", מסבירה פרופ' זהבה סולומון, המתמחה בחקר הטראומה הנפשית. אולי גם בגלל זה, יש משפחות שמוותרות מראש.

הסכנה שבשתיקה

ב-31 ביולי 2014, במהלך מבצע צוק איתן, נפלה פצצת מרגמה בשטח כינוס במועצה האזורית אשכול, שגרמה למותם של חמישה חיילים ולפציעתם של 15 נוספים. אחד מהם היה ראובן מגן. במשך שנה וחצי הוא שהה בשיקום ומצבו השתפר פלאים. לפחות כלפי חוץ. "הוא לא ישן בלילה, שתה הרבה אלכוהול, לא אהב להיות בחברת הרבה אנשים וסבל מאוד מרעש", מתארת אמו ליסה.

אף על פי כן, הוא סירב להגיש תביעה למשרד הביטחון כדי שיכירו בו כנכה צה"ל בגין מצבו הנפשי. "הוא הרגיש שזו סטיגמה שתדרוף אותו, שלכל מקום שהוא יילך יתייגו אותו כחולה נפש", היא מספרת. "היום אני מצטערת שלא לחצנו עליו יותר".

משפחתו מתארת עליות וירידות במצבו לאורך השנים, שבהן למד בהצטיינות פילוסופיה ומדעי המוח באוניברסיטת בר אילן וטס לטיול ארוך בדרום אמריקה. בשנת 2021 חל מפנה, בצל מגפת הקורונה ומבצע שומר החומות. "בכל פעם שהיתה הסלמה ביטחונית או מבצע בעזה הוא אמר 'אז מה, סתם היינו שם? סתם נפצעתי? סתם חברים שלי נהרגו?' זה ממש העציב אותו שזה קורה עוד פעם ועוד פעם".

על רקע ההידרדרות במצבו הנפשי, הסכים ראובן להגיש בקשה למשרד הביטחון, אך לא הספיק לקבל את התשובה. במאסר אשתקד צרך מינון יתר של תרופות, ומת בגיל 27. כשמשפחתו וחבריו ישבו עליו שבעה, הגיעה לביתו שבאלקנה התשובה החיובית, וזמן קצר לאחר מכן אף הוכר כחלל צה"ל. גם התואר, שאותו היה קרוב לסיים, הוענק לו לאחר מותו.

"היינו נפשות תאומות וניהלנו שיחות נפש", אומרת היום אחותו, אביטל, "היינו מסוגלים לדבר לעומק על הכל, אבל רק על הטראומה — לא". היא לא חושבת שאם היו לה יותר מודעות או יותר כלים, היתה יכולה בהכרח להציל אותו, "אבל לפחות הייתי מעניקה לו את השיחה שהגיעה לו, להגיד לו שאני רואה ומבינה אותו. היום, בדיעבד, אני מחברת את כל הנקודות — את הלילות ללא שינה, את השירים שהוא שלח לי ואמר: 'תקשיבי, זה מדבר על פוסט־טראומה'. לא הייתי בחוסר מודעות מוחלט, אבל אני מניחה שזה היה סוג של הכחשה".

השתיקה, אומר פרופ' יוסי לוי בלז, "היא סכנה אמיתית". לדברי לוי בלז, ראש המרכז לחקר האובדנות והכאב הנפשי במרכז האקדמי רופין, בעבר היתה טענה רווחת כי דיבור על הכאב רק יגרום לו להתגבר. "זהו מיתוס שגוי לחלוטין", הוא אומר. לדבריו, רבים מהפוסט־טראומטיים שהתאבדו הם אלו שלא דיברו על האירוע. ופה נכנסים לתמונה האנשים שסובבים אותם. "כאשר אנו משתפים פעולה עם הרצון של האדם שסובל מ־PTSD שלא לגעת בנושאים הטראומטיים והכואבים עבורו — אנחנו מגבירים אצלו את תחושת הבדידות, שהיא קטליזטור מובהק לאובדנות".

לעתים, אומר פרופ' לוי בלז, הפוסט־טראומה אינה מופיעה זמן קצר לאחר האירוע הקשה, אלא חודשים ואף שנים אחרי. "אל מול האירוע הטראומטי הנפש מגייסת מנגנוני הגנה שונים ומשונים, אבל לפעמים יש גבול כמה הנפש יכולה להדחיק". לדבריו, האירועים שעשויים להציף את הטראומה מגוונים, מצפייה בסרט מלחמה ועד טריפ רע.

בין שתי פציעות

הרבה דם ניגר בשנות האינתיפאדה השנייה, התקופה שבה שירת רוח דגן כחובש קרבי בחטיבת הנח"ל בתוככי הגדה המערבית. אבל רגע אחד שינה את חייו וקירב את סופם. זה קרה ב-19 באוקטובר 2004. בעת ששהה יחד עם חבריו בבסיס דותן הסמוך לג'נין, פתחו כמה פלסטינים לעברם באש. חברו, סמ"ר יאיר תורג'מן, נפצע אנושות. רוח לא היסס, והחל לטפל בו, אבל לא היה לו סיכוי להצילו. מסוק עוד הספיק לפנות את תורג'מן, אך מותו נקבע באוויר.

תשע שנים של שגרה חלפו מאז, עד שב-2013, צרך רוח סם במהלך טיול בהודו, והפוסט־טראומה התעוררה. "הוא נכנס להתקף פסיכוכטי וסבל מפרנויות", מספר אביו עמי. האם עוזית מוסיפה: "הוא כל הזמן הזכיר את העיניים של תורג'מן. זה רדף אותו".

בשלב הזה הגישו ההורים בקשה להכיר בו כנכה צה"ל, אולם זו נדחתה. "צוות של פסיכיאטרים הגדיר את רוח כסובל מ־PTSD, אבל את משרד הביטחון זה לא עניין בכלל", אומר האב, ומוסיף שבמשרד "טענו שאין הוכחות שרוה היה באירוע שבו נהרג סמ"ר תורג'מן".

השנים עברו, ורוה חווה עליות ומורדות במצבו הנפשי. הוא טייל בעולם, התגורר בין היתר בהודו, בפורטוגל ובדרום אמריקה. במאי 2022 הרגיש כי נקלע למשבר נפשי חריף, ושב לביתו בכפר סבא. "אמרתי לו: 'רוה, אתה כמו עוף החול, כל פעם נולד מחדש'", מספרת אמו, "אבל הוא הביט בי ואמר

שהוא לא בטוח שהוא מסוגל". בשלב זה, ערערה המשפחה על דחיית הבקשה להכיר בו כנכה צה"ל, אולם את התהליך הם לא הספיקו להשלים. ב-20 ביולי 2022 נסע רוה לים, אכל ארוחת צהריים אצל אחותו, וכששב לביתו — ירה בעצמו בחדרו. "פתחתי את הדלת ומצאתי אותו שם", מספר האב. "הדבר שהכי המם אותי היה שהוא עשה את זה באמצעות האקדח שלי, זה שבר אותי".

לאורך השנים קונן בליבו של רוה כאב נוסף. "החיכוך עם הפלסטינים בגדה המערבית היה קשה לו מאוד", מספר עמי. אמו מכנה את המצב ממנו סבל רוה "פציעה מוסרית" — מצב שבו אדם פועל בניגוד לערכיו, ונקלע עקב כך לדיסוננס עמוק בין ערכי המוסר בהם הוא מאמין לבין התנהגותו בפועל.

לאחר מותו, מצאו הוריו כמה יומנים שכתב. תחת הכותרת "מחשבותיי בצל הטירוף", סיפר: "המנטרה שהיתה נפוצה בקרב האנשים שאיתם חייתי היתה קרויה בשם 'אין ברירה'... משום שאין ברירה חייבים להילחם, חייבים להעיר משפחות שכל אנשיהן ישנים באמצע הלילה, לחטוף את הגברים, חלקם ללא כל סיבה או הצדקה, ולשלול מהם את החופש שלהם.

"הרגשתי שהפכתי למפלצת. לאדם ששם פקודות יבשות ומטופשות מעל לאנשים חיים הסובלים וזקוקים לעזרה. כשאני חושב על כך אני חש סלידה וניכור כלפי האדם ההוא. אני רק יכול להישבע שלעולם לא אהפוך להיות שוב מה שהפכתי להיות אז — חייל".

"סתם עוד מספר"

רבות מהמשפחות מתארות את תהליך הכרת צה"ל בנכות כנספח לטראומה, בעיקר טרם כניסת רפורמת "נפש אחת" לתוקף ב-2021 (בעקבות מקרה [איציק סעידיאן](#)). בין היתר מציינות המשפחות את היחס המנוכר שחוו בוועדות הרפואיות, את הררי הביווקרטיה הקפקאית שדרשו מהם לשכור את שירותיהם היקרים של עורכי דין ואת בדיקות הרקע שערכו ליקיריהם, שלעיתים הגיעה עד לבית הספר היסודי ואף לתקופת הגן.

"פקידי אנגף השיקום נהגו לבחון כל פסיק בעברם של לוחמים שנשלחו לשדה הקרב וסובלים מפוסט־טראומה", מספר יו"ר ארגון נכי צה"ל, עידן קלימן. "הם היו פונים למשרד החינוך ומבקשים גיליונות ציונים, בוחנים את המצב המשפחתי של כל פצוע וטוענים כי הפציעה הנפשית של חיילים, שהמדינה שלחה לסג'עייה, נגרמה בגלל גירושים של ההורים". קלימן מדגיש כי "כשנכה פוסט־טראומטי שעבר אירוע קשה מגיע לפגישה עם פקיד, וזה בוחר שלא להאמין לו, הוא גורם לפצוע נזק עצום. זו פגיעה ברמת הבגידה".

זיוה זמירלי מכירה את ההתנהלות הזו. היא עברה את כל השלבים עם בנה דודו. "זו היתה השפלה נוראית, התחושה היתה שחושדים בו ללא הפסקה, על אף שהיה ברור לכל מי שראה אותו ושמע מה הוא עבר שהוא סובל מפוסט־טראומה. הוא אמר לי: 'אמא הם לא מבינים שאנחנו לא משוגעים, אלא פגועים. מבחינתם אני לא בן אדם, אלא סתם עוד מספר'".

הטראומה של דודו היא לבנון, עבורו היא היתה מקום ללא רצועת ביטחון. הוא הוסמך בתחילת שנות ה-90 כלוחם בחטיבת גולני ולאחר מכן שימש כנהגו האישי של מפקד החטיבה המרחבית של הגזרה המזרחית בלבנון — שבה תקריות ביטחוניות מדממות אירעו על בסיס כמעט יומיומי. אחת מהן פצעה את נפשו. ב-20 במארס 1996 התקרב נער לבנוני לעבר שיירת כלי רכב שבראשה נהג דודו, ופוצץ את עצמו. דודו אמנם ניצל, אך מפקדו, סרן סאלח כאמל זיידאן, נהרג. למחרת תמונתו של דודו הופיעה על כל העיתונים, אבל למשפחתו לא סיפר דבר. "הוא נראה רגיל, אז חשבתי שהכל איתו בסדר", מספרת האם. "אבל יום אחד, מעט לאחר שהשתחרר, שמעתי באמצע הלילה דפיקות בדלת. אני פותחת ורואה את דודו ספוג מים. שאלתי אותו מה קרה, והוא ענה לי: 'את זוכרת את המחבל שהתאבד על השיירה בלבנון? הוא רודף אחריי'. באותו רגע הבנתי שאנחנו בבעיה".

במשך שנים סבל דודו מדיכאונות, מחזיונות ומהתקפים פסיכויים. כמו אחרים, גם הוא התבייש מהסטיגמה שנלוותה למתמודדים עם PTSD. "בסביבה זלזלו מאוד במונח של פגיעה נפשית. הם הסתכלו על הלומי קרב כאנשים סוג ב".

מלבד מותו של מפקדו, היה אירוע נוסף שצילק את נפשו: אסון המסוקים ב-1997 שבו נספו 73 חיילים. דודו, שהתגורר בקיבוץ דן הסמוך, היה לדברי אמו האדם הראשון שהגיע לזירת ההתרסקות. "הוא התקשר אליי ואמר: 'אמא, שמעתי את הילדים מתפוצצים'. רצינו ללכת לחלץ אותו משם, אבל הכל היה חסום", היא מספרת. "אני חושבת שמה שהוא ראה שם היה הקש ששבר את גב הגמל. זה ריסק אותנו, נמחק לו החיור ונותרה רק דממה".

לבסוף, לאחר שמשפחתו הוציאה מאות אלפי שקלים, הוכר דודו כנכה צה"ל. כמה שנים אחר כך, במהלך חגיגות יום העצמאות ב-2011, ירה בעצמו למוות.

נזק החוצה

רדי פילס ביקר בגיהנום בעודו בחיים. "אש ופיצוצים בכל מקום, גשם וריח של שרוף", סיפר לאמו על זירת ההתרסקות של שני מסוקי היסעור באסון ההוא ב-97, בה היה מתוקף תפקידו כחובש, כחלק מהכוח הצבאי הראשון שהגיע למקום. "הם חיפשו לעזור, אבל לא היה למי. רק חלקי גופות הוא ראה, ידיים ורגליים ודיסקיות עם השמות של חיילים שהוא הכיר, של חברים שלו".

מעט לאחר מכן, החלו להופיע אצל רדי תסמינים למצוקה נפשית. משם הדרך לקב"ן ולשחרור מצה"ל לא היתה ארוכה. "הוא לא אמר 'אנחנו נעזור לך' או 'אנחנו נטפל'", מספרת האם, חיה. "הוא פשוט אמר שרדי לא מתאים לצבא יותר, וזרק אותו".

שלוש שנים לאחר האסון, הגישה המשפחה תביעה למשרד הביטחון, שלאחר תהליך ארוך הכיר בנכותו, אך רק בשיעור של 20%. "האנשים בוועדות הרפואיות היו כל כך אכזריים", היא נזכרת. "הם אמרו לי 'מה את רוצה מאיתנו', וזה כאב לי כל כך. אני שלחתי לצבא ילד בריא וקיבלתי בחזרה ילד חולה, ילד שחי רק את העבר".

בשנתיים האחרונות לחייו פתח רדי במערכת יחסים שהסבה לו אושר רב, אך ככל שהיא התקדמה והחלו דיבורים על חתונה, גברו חששותיו. "הוא אמר לי: 'אמא, איך אני אוכל להביא ילד לעולם, איך אני אוכל להיות בטוח שאני לא אתפרץ עליו, שלא ארביץ לו? אני לא יודע איך אני אתנהג, אני מפחד לקחת אחריות'. ניסיתי להרגיע אותו, ולהסביר לו שהוא מקסים, ושהכל יהיה בסדר, אבל זה לא עזר". שלושה חודשים לאחר מכן, תלה את עצמו רדי בחדרו.

"אחרי מותו הזמינו אותנו במשרד הביטחון לספר על מה שקרה, והרגשתי שהם חשים הקלה שיש להם תיק אחד פחות". כעבור כחצי שנה אישר משרד הביטחון את בקשת המשפחה, והכיר בו כחלל צה"ל — החלל ה-74 של אסון המסוקים.

הריח לא עוזב

זו היתה חופשה משפחתית בצפון. זמן ביחד, השלמת פערים ובשר צלוי על האש. "ריח של גופות", אמר טל הררי, נזכרת אמו אהובה. "הוא אמר שהריח לא עוזב אותו, שהוא תקוע לו בתוך האף". הריח היה בן 13 שנה. זה הזמן שחלף מאז היה קצין רפואה בפיקוד מרכז וחלקי הגופות שנותרו מאסון המסוקים הגיעו אליו. בזמן שחלף בין האסון לטריגר, הוא לא אמר דבר. "מבחינתו החיים המשיכו הלאה", מספרת האם. בדיעבד, משפחתו משחזרת כי היו סימנים מקדימים כי משהו עובר עליו. "מדי פעם הוא לוקח את הרכב ונעלם, אפילו לכמה ימים, מבלי להתקשר, מבלי לספר היכן הוא", ממחיש אביו ישראל. "הוא היה גבר-גבר כזה שהרגיש שהוא לא מסוגל להראות חולשה כלפי חוץ, אז הוא לא אמר מילה".

החופשה שבה הכל התפרץ היתה ב-2010. אחריה, מצבו הנפשי החמיר, התפרצויות זעם וצריכה מופרזת של אלכוהול הפכו חלק מהשגרה. משפחתו החליטה להגיש תביעה לאגף השיקום. "הדבר שהכי הטריד את פקידי משרד הביטחון הוא לא אם הוא הלום קרב או לא, אלא העניין הכלכלי", מספר אביו. "אז אחרי מאבק הם הכירו בו כנכה צה"ל בשיעור של 20%, וככה הם לא היו צריכים להעביר לו קצבה חודשית". שבוע לאחר מכן, ב-22 בדצמבר 2014, הוא צרך שילוב קטלני של תרופות פסיכיאטריות ואלכוהול, ומת.

לאחר מותו, החל מאבק נוסף. משפחתו הגישה בקשה להכיר בו כחלל צה"ל, אולם משרד הביטחון סירב בטענה כי אין זיקה מובהקת בין נסיבות מותו להשלכות של שירותו הצבאי. רק לאחר סאגה משפטית ארוכה הגיעה ההכרה.

משפחת הררי, בדומה למשפחות אחרות שעמן שוחח "הארץ", מביעה צער כבד, ובחלק מהמקרים גם כעס, כלפי החברה הישראלית, כלפי המדינה וגם כלפי עצמן, על כך שלא סיפקו ליקיריהן סביבה מספיק תומכת כדי שיוכלו לדבר על הכאב שנשאו עמם. "המדינה לא נתנה לטל להבין שיש עוד אחרים כמותו שנמצאים באותו מצב", אומרת אחותו, יעל. "אם טל היה יודע על קיומו של רדי אולי הוא היה יכול

להתקשר אליו ולשתף אותו בקשיים, אבל ברגע שהם טאטאו את זה מתחת לשטיח, אז כל אחד מהם חשב שהוא לבד, שאין עוד מישהו שעובר אותו דבר".

1 לכל 1,800

השנתיים האחרונות — פוסט מקרה סעידיאן, ההד הציבורי שנוצר ורפורמת נפש אחת — הביאו בשורה כלשהי לנפגעי פוסט־טראומה בצה"ל. לצד ביטול בדיקות הרקע המושמצות, עתה מתחייב אגף השיקום לקבל החלטה בתוך 14 יום בתביעות שהגישו אלה שהשתתפו בפעילויות מבצעיות. עם זאת, לדברי מקורות במשרד הביטחון ובצבא, פעמים רבות המשרד אינו מצליח לעמוד ביעדיו, והטיפול בבקשות נמשך חודשים. במקרים שבהם הבקשה נדחתה, והוגש ערעור, התהליך עלול להימשך שנים ארוכות. בקשת חופש מידע שהגיש "הארץ" מגלה למשל כי חמישה ערעורים שהוגשו ב-2016 עדיין בטיפול.

אך גם ביחס למי שמקבל הכרה, הטיפול עדיין לוקה בחסר. "כיום, יש תקן לעובדת סוציאלית אחת על כל 1,800 נכי צה"ל", מסביר קלימן, יו"ר ארגון נכי צה"ל. "כשהכמות כל כך גדולה אי אפשר לצפות ממנה להתקשר פעם בחודש לכל נכה פוסט־טראומטי, שלא לדבר על לבקר אותו בביתו". ויש עוד עניין. כחלק מהרפורמה התחייבה הממשלה להקים מערך סיוע משפטי לנכי צה"ל במשרד המשפטים. ההתחייבות הזו נותרה לעת עתה על הנייר.

תמורה שכן התחוללה היא במודעות הציבורית ל־PTSD. זו משתקפת בעלייה במספר הבקשות שהוגשו לאגף השיקום עקב מצב נפשי. כך, בעוד שב-2020 עמד מספרן על 294, בשנה שעברה כבר הגיע ל-1,010. כיום, לפי נתוני משרד הביטחון, מוכרים כ-7,500 נכי צה"ל המתמודדים עם PTSD. "יש קושי גדול להעריך מה מספרם האמיתי", מסבירה פרופ' סולומון. "ברור לחלוטין כי המספר של הלומי הקרב המוכרים הוא רק קצה הקרחון".

בנימין קנדל עדיין לא מוכר, לא רשמית. גם המצוקה שלו — שאינה רק שלו. "הדבר שהכי אפיין את בנימין הוא ניסיון לתקן עוולות חברתיות", מספר אביו, "ואני חושב שזה מה שהמדינה צריכה לעשות – לתקן עוולות של שנים כלפי כל אותם חיילים שהיא שלחה לקרב, ונותרו עם כאב נפשי שמסרב להרפות".

ואכן, לדברי הפעילים העוסקים בתחום, המדינה אינה עושה מספיק כדי לאתר את הסובלים מ־PTSD. "אני לא מכיר מישהו שהגיש תביעה, שחיי לא קרסו לפני כן", אומר אדל שלחם במלחמת לבנון השנייה, ובעצמו הגיש את הבקשה רק ב-2018, לאחר שלדבריו הגיע למצב שאינו מסוגל לתפקד. "למערכת הביטחון יש רישומי שיבוץ של כל מי שהשתתפו במבצעים האחרונים, למה המדינה לא הולכת ובודקת אם הם סובלים, למה לחכות שהם יקרוסו, מדוע להמתין עד שזה יהיה מאוחר מדי? בשביל לחסוך קצת כסף?", הוא שואל, רטורית, ומזהיר שאם המצב לא ישתנה, "רשימת החללים רק תלך ותגדל".

ממשרד הביטחון נמסר בתגובה: "רפורמת נפש אחת שיפרה משמעותית את השירות והטיפול בנכי צה"ל, בדגש על מתמודדי פוסט טראומה. הרפורמה הקלה מאוד את תהליכי ההכרה והטענות המועלות בכתבה אינן משקפות עוד את הטיפול הניתן באגף לנכי צה"ל. נמשיך לפעול למימוש הרפורמה עד שנשלים את המשימה".

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

 יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל פוסט טראומה צבא